

Globalizácia: víťazi a porazení / Global Dimensions

AIDS očami mladých / AIDS Young People's Words / SIDA, paroles de jeunes

Gilles Perez / Francúzsko / 2005 / 52 min.

„Ste zamilovaní? A nezabudli ste na niečo?“ znie slogan francúzskej organizácie, zaoberajúcej sa bojom proti ochoreniu AIDS. V ankete, ktorou snímka začína, francúzski stredoškólačníci bez výnimky súhlasia s nutnosťou používať kondóm. Generácia dvadsaťročných už od svojho detstva počúva o nebezpečenstve nákazy vírusom HIV. Na rozdiel od svojich prarodičov, ktorí si pamätajú bezstarostné a neviazané šesťdesiate roky, vnímajú dnešní mladí ľudia kondóm ako celkom prirodzenú vec. Ako je ale potom možné, že nakazení pribúda? Na túto otázku odpovedajú Crystal, Luc, Guillaume, Kumba a Elsa. Crystal práve prežíva svoj prvý vážny vzťah, ale jej o desať rokov starší priateľ sa nechce podrobiť testu na HIV. Guillaume je homosexuál a podľa mnohých, vrátane svojho otca, preto patrí do najrizikovejšej skupiny. Luc vie o svojom ochorení už tri roky – nakazil sa od svojho priateľa. Keď Kumba zistila, že je pozitívna, opustila rodinu, aby ju nevystavovala problémom s okolím. Nakazila sa od svojej prvej lásky, ktorú teraz nenávidí. Aj dvadsaťtriročná Elsa uverila po roku spoločného života svojmu partnerovi a prestala sa chrániť. Dnes žije s vírusom HIV už jedenásť rokov a pracuje v preventívnom centre. Spôsob, akým sa vyrovnala so svojím osudom, dokazuje, že AIDS nie je stigma a možno s ním bojovať ako s každou inou chorobou.

Nasýtime celý svet / We Feed the World

Erwin Wagenhofer / Rakúsko / 2005 / 98 min.

Ako vyzerá dnešný poľnohospodár, ktorý na náš stôl dodáva tie najlepšie produkty? Pokiaľ sa nám vybaví romantické obrázky, kde sú ľudia v bezprostrednom kontakte s prírodou, snímka *Nasýtime celý svet* nás definitívne vyvedie z naivného omylu. V dokumente rakúskeho režiséra Erwina Wagenhofera totiž žiadne nostalgické obrázky nenájdeme. Estetizované kompozície záberov strojov pri práci pôsobia skôr ironicky. Pravidlá Európskej únie pre potravinársky priemysel so snahou o zaručenie bezchybnosti produktov pomaly vytlačujú akýkoľvek ľudský rozmer v práci poľnohospodárov. Finančná náročnosť výrobných zmien ruinaje malovýrobcov a tých, ktorí sa ešte držia, núti nasadzovať vysoké ceny, takže nemôžu konkurovať lacnému tovaru dovážanému z Ázie alebo Južnej Ameriky. Erwin Wagenhofer ukazuje ako európskych poľnohospodárov, trápiačich sa s absurdnými nariadeniami, tak i vykorisťovaných obyvateľov chudobných krajín, na ktorých práci zarábajú nadnárodné koncerny. Začarovaný kruh uzatvára hovorca firmy Nestlé, pre ktorého je argument veľkého počtu pracovných miest nepriestrelným alibi pre čokoľvek.

Robotníková smrť / Workingman's death

Michael Glawogger / Rakúsko, Nemecko / 2005 / 122 min.

Rakúsky dokumentarista Michael Glawogger sa pokúsil pozrieť na tému práce robotníkov trochu inak, ako zvykla komunistická propaganda. Robotníci v jeho filme nie sú žiadni vznešení hrdinovia, uvedomele pyšní na svoje historické poslanie, ale ani tupá masa, umŕtvená nudnou a ubíjajúcou prácou v montážnych halách, ako ich často vidíme dnes. Glawogger vidí svojich robotníkov dramaticky, ako zúfalých hrdinov, ktorí sa kvôli každodennému živobytiu vrhajú do životu nebezpečného zápasu so skalou, ohňom, horami šrotu alebo roztaveným kovom. V piatich kapitolách nám postupne predstavuje obrazy ťažkej manuálnej práce z piatich chudobných krajín sveta: baníkov ukrajinského Donbasu, indonézskejších nosičov síry, nigérijských mäsiarov, pakistanských likvidátorov obrovských hrdzavých lodí a oceliarení v čínskom Liaoningu. Režisér každú z týchto činností zachytáva ako divoký, živelný súboj, v ktorom ľudia často prehrávajú. Jeho zábery majú v sebe krutú poéziu a ich pôsobivosť navyše umocňuje hudba Johna Zorna. Film ocenený na mnohých medzinárodných festivaloch.

Stratená rovnováha / Out of Balance – ExxonMobil's Impact on Climate Change

Tom Jackson / USA / 2006 / 65 min.

Hneď v podtitule originálneho názvu filmu *Stratená rovnováha* autor Tom Jackson zdôrazňuje ohnisko svojho záujmu, ktorým je vplyv obchodných aktivít americkej ropnej spoločnosti ExxonMobil na klimatické zmeny. Spojitosť globálneho otepľovania a najprosperujúcejšej spoločnosti sveta, ktorej zisky dosiahli v roku 2006 takmer štyridsať miliárd dolárov, býva častým cieľom „útokov“ organizácií na ochranu životného prostredia. Tom Jackson, ktorý sám miluje jazdu autom, si v poslednej dobe kladie otázku, či i on tak neprispieva k špinavej politike znečisťovania ovzdušia. Aby si bol odpoveďou istý, rozhodne sa navštíviť popredných amerických vedcov a mnohých odborníkov na klimatické zmeny, aby mu situáciu vysvetlili osobne. Odpoveď, ktorú dostáva či už od autora slávnej knihy *Koniec prírody* Billa McKibbena, alebo od novinára Rossa Gelbmana, ktorý za svoju prácu o životnom prostredí získal Nobelovu cenu, je jednoznačná. Grafy, ktoré popisujú skleníkový efekt, slúžia ako

názorná ilustrácia toho, čo hovoria odborníci. Existujú aj iné grafy a hypotézy od iných odborníkov, tie si však doslova objednáva ExxonMobil a im podobní.

Tambogrande / Tambogrande: Mangos, Murder, Mining / Tambogrande: Mangos, Muerte, Minería

Ernesto Cabellos, Stephanie Boyd / Peru / 2006 / 85 min.

Režisárske duo Stephanie Boydová a Ernesto Cabellos sa vydali do Peru urobiť dokument o boji tamajších roľníkov proti skorumpovanej vláde a zahraničným ťažobným spoločnostiam. Do Tambogrande prišli pred desiatkami rokov noví osadníci, aby suché pláne premenili na sady a polia. Hlboko pod ich domami a sadiami však bolo objavené nálezisko drahých kovov, čo prilákalo zahraničné ťažobné spoločnosti, akou je i kanadský Manhattan. Napriek uisťovaniu o bezpečnosti ťažby dochádza vždy v určitej miere ku kontaminácii pôdy a vody. Ľudia sú potom nútení vystať sa ďaleko od svojho rodiska, aby uvoľnili priestor na ťažbu. V krajine preto už niekoľko rokov prebiehajú demonštrácie v snahe o vyhlásenie referenda, či uprednostniť ťažbu, alebo poľnohospodársky spôsob života. Režisérom sa nakoniec podarí získať si dôveru niektorých domácich obyvateľov a v rozhovoroch s nimi zaznievajú jednoduché, ale presné argumenty, prečo je pre tamajšie obyvateľstvo nález „hrudy zlata pod ich domom“ tragédiou. Zo zlata a striebra sa nenajedia. Raz sa toto „bohatstvo“ vyťaží a ostane len zdevastovaná krajina a kontaminovaná pôda. Naopak rastliny predstavujú nekonečný kolobeh života. Tento názor spája tisíce Peruáncov. Predchádzajúci film z dielne Cabellosa a Boydovej – Choropampa – získal ocenenie na festivale Jeden svet v Prahe roku 2003.

Zmluva s diablom / A Killer Bargain / Nar tilbud draber

Tom Heinemann / Dánsko / 2006 / 57 min.

Kupovať viac a lacnejšie. Na pranie zákazníkov odpovedajú veľké obchodné spoločnosti dohodami s výrobcami z krajín tretieho sveta. Severozápadná India je tradičným regiónom pestovania bavlny. Tamajšie rodiny sú od jej pestovania a predaja úplne závislé, a tak sa snažia zažehnať akékoľvek nebezpečenstvo neúrody hneď v zárodku. Dôverujú najmä zahraničným chemikáliám na ničenie škodcov. Preto ich na svoje polia striekajú niekoľkokrát častejšie, než sa odporúča. Pribalený leták s informáciami varuje pred častým použitím, je však iba v dánčine – a to i napriek tomu, že tieto druhy pesticídov sú v krajinách Európskej únie zakázané. Ani ich výrobca, firma Cheminova, ich nepoužíva v Dánsku, ale len v Indii. Následky používania lacnejších pesticídov sú počtom mŕtvych často porovnateľné s počtom obetí ktorejkoľvek vojny. Dánskym chemickým spoločnostiam to však príliš nevaďí. Vedenie obchodného reťazca nakupujúceho v Indii bavlnu je po zhliadnutí dokumentu šokované, ale nízke ceny sú ich hlavnou reklamou. Riešenie sa akoby opäť vracalo k prianiu zákazníka. Ten ale väčšinou netuší, čo sa skutočne skrýva za prehlásením firmy, že sa riadi vysokými etickými, ekologickými a morálnymi štandardmi.

Rómovia medzi nami / Roma Among Us

Blažena

Lucia Nicholson a Martin Štetina / SR / 2005 / 26 min.

Film je o Blažene – Rómke z detského domova, ktorá žije momentálne v osade Lomne pri Zvolene – v polozrúcanom dome v nevhodných podmienkach. Rozvedená Blažena má 6-ročného syna so sivým zákalom, ktorý nutne potrebuje operáciu a pravidelné návštevy doktora, inak stratí zrak – na to ale Blažena nemá financie...

Čierne slovo / Black Word / Kálo Láv

Róbert Kirchoff / SR / 1999 / 37 min.

Film Čierne slovo je pokusom o nahliadnutie do neznámeho sveta slovenských Rómov, o ktorých takmer nič nevieme či nechceme vedieť, hoci žijú medzi nami a predsa na okraji spoločnosti. Do rómskej osady Hermanovce na východnom Slovensku prichádza výtvarník Fero Guldan, aby s jej obyvateľmi prežil niekoľko dní a pokúsil sa vyniesť na povrch fragmenty z ich života. V ich domácom prostredí rozprávajú o svojom odmietanom národe a pokúšajú sa pomenovať najnaliehavejšie problémy, ktoré môžu byť príčinou neradostného stavu, v ktorom sa dnes slovenskí Rómovia ocitajú. Učiteľ, maliar, novinár, hudobník či nezamestnaný prejavili vôľu stať sa plnohodnotnými členmi spoločnosti. Rozprávajú o romipen – o podstate rómstva, rómskosti. Napriek inému kultúrnemu modelu, ktorý rešpektujú, si dokázali udržať pôvodnú kultúru a existenčnú paradigmu, vychádzajúcu z ich koreňov. Ich pohľady, názory sú konfrontované so životom obyvateľov jednej z najbiednejších rómskych osád v tejto krajine. Takže nehovoria len o sebe, ale najmä o svojom národe, ku ktorému sa hlásia a ktorý

reprezentujú. Neobyčajná expedícia do vlastnej krajiny sa tak stáva intímnu cestou do rómskeho sveta a výpoveďou o identite a o pocite izolovanosti. Obrázky z osady sa striedajú s portrétmi Rómov žijúcich medzi majoritným obyvateľstvom.

Deti vetra I – ...vydali sa na cestu / Children of the wind I

Martin Slivka / SR / 1990 / 28 min.

Prvá časť 13-dielneho koprodukčného seriálu dokumentárnych filmov o minulosti, súčasnosti a budúcnosti rómskeho etnika na európskom kontinente. Rómska ľudová hudba. Kočovníci, vozy. Rómska osada, život v nej, kameramani. Nezhody Rómov s políciou. Dobové písomné dokumenty. Malý Egypt v blízkosti Peloponézu. Kláštory na hore Atos, cenné historické správy o Rómoch. Zrúcaniny v stredovekých európskych mestách. Hľadanie pôvodu Rómov v písomných a architektonických pamiatkach. Rôzne typy Rómov, antropologická rozličnosť, geografické delenie. Archívne zábery zo života kočovných Rómov. Súčasní kočovníci. Rómski nomádi na luxusných autách. Rumunskí, grécki Rómovia, osada, stany, spoločný oheň. Vyhradené táborsko pri meste Solun v Grécku. Príprava stanov na zimu. Spoločenské priestory tábora, deti. Usadení Rómovia na Balkáne, stany pri dome. Interiér karavanu. Rozhovory s Rómami. Anglickí kočovní Rómovia – Gipsies, stretnutie v mestečku Applebee. Táborsko účastníkov, kone, atrakcie, turisti. Podkúvanie koňa. Jarmok koní. Dostihy a omnoho viac...

Deti vetra II – ...nenašli domov / Children of the wind II

Martin Slivka / SR / 1990 / 27 min.

Dokumentárny film o Rómoch Európy. Rómsky sláčikový orchester. Rómska osada. Jaskyňa, príbytky španielskych Rómov v okolí Granady, biele priečelia a komíny. Rómske osady v rôznych krajinách Európy, bieda v dedinských kolóniách, hlinené a trstené chatrče, otvorené hlinené pece. Kováčska dielňa, výroba tehál, náradia. Mestské kolónie. Mesto Skopje, rómska kolónia Šuto, škôlka, banka, zubár, futbalisti. Zber šrotu. Trh, rómski obchodníci. Príprava stravy na otvorenom ohni. Príprava ježa – obľúbeného jedla na Balkáne. Bohato prestretý stôl. Zábava Rómov a omnoho viac...

Ghetto No. 1 / Ghetto Nr. 1

Ivan Pokorný / ČR / 2007 / 91 min.

Ghetto No. 1 je Chanov, Chanov je rómske geto. Synonymum bezradnosti, nemohúcnosti, zmes pokrytectva a dobre mienených snáh riešiť takzvanú rómsku otázku. Chanov, naša nočná mora, výčitka, zlé svedomie. Ale i obmedzenosť, agresia, bezvýchodiskovosť. Ak niekto povie, že žije v Chanove, je automaticky zaradený na najspodnejšiu mysliteľnú sociálnu priečku. Je to nezmazateľná stigma. Chanov je miesto s nadpriemerne vysokou kriminalitou, deväťdesiatpäťpercentnou nezamestnanosťou, takmer osemdesiatmiliónovým dlhom na nájomnom. Obrazy, ktoré Chanov ponúka, hovoria samy za seba. „Vo filme nechcem žalovať (pravdu povediac neviem na koho), nepredkladám osvietené recepty (pochybujem, že nejaké existujú). Zmyslom dokumentu je nahliadnuť a nechať nahliadnuť za jednu neviditeľnú, ale bolestivo citelnú hranicu v srdci bezhraničnej Európy.“

Husľový rytier / Violin Knight / Houslový rytíř

Pavel Marek / ČR / 2006 / 52 min.

Pavel Marek sa chystal natočiť portrét o vynikajúcom rómskom huslistovi Markovi Balogovi, ktorý sa snaží dosiahnuť úspechy vo svete bielych. Mladý virtuóz na nápad rád pristúpil, rozhodol sa však, že nebude len pozorovaným objektom, ale že sa bude aktívne podieľať na réžii. Snažil sa tak natáčať nielen svoj autoportrét, ale taktiež predstaviť život často opovrhovanej menšiny tak, ako ju vidí jej člen. Sprostredkováva tak pohľad neskreslený optikou iných. Dokumentarista sa stáva skôr nástrojom realizujúcim podobu pravého cigánskeho filmu, spoluhráčom a pomocníkom pri vytváraní neštandardnej koláže štýlov a žánrov na hranici dokumentu a hraného filmu, reality a imaginácie. Vzniká tak veľmi originálny a hravý experiment. Tento štylizovaný dokument je zároveň diskusiou o tom, ako správne a novátorsky natočiť dokument o druhom človeku bez toho, aby sa vytratila jeho pravá podstata. Husľový rytier je pôsobivou hudobnou plochou, kde sa miešajú divoké rytmy cigánskeho orchestra s neobyčajne dojemnými husľovými sólamí. Nevytráca sa ani sociálny aspekt. Prostredníctvom autentickej výpovede a osobného príbehu je tu zachytená problematika vzťahu Rómov a príslušníkov majority.

Keď sa cesta kľukatí / When the Road Bends...Tales of a Gypsy Caravan

Jasmine Dellal / USA, Holandsko / 2006 / 110 min.

Režisérka Jasmína Dellalová sa s kamerou pridáva k veľkolepému turné s názvom Cigánska karavána, ktorého sa zúčastňujú najlepšie súbory zo štyroch krajín s najväčším počtom Rómov. Koncertná šnúra po Severnej Amerike bude trvať šesť týždňov. Hudobné skupiny z Indie, Rumunska, Macedónska a Španielska sa pôvodne nepoznali. Najprv bol v ich vystúpeniach spoločný iba rytmus a nálada. Po prvých týždňoch sa cesty rómskej hudby, ktoré sa prijatím cudzích vplyvov čiastočne odpojili od pôvodných koreňov, zase akoby spojili v jeden prúd. Skôr než na pódiu sa hudobníci zblížujú vo voľných chvíľach. Ochutnávajú svoje národné jedlá a spoznávajú odlišné melódie. Dokumentaristka kombinuje sekvencie z úspešného turné s oveľa jednoduchšou realitou, z ktorej pochádzajú hudobníci. Popri hudobnej spriaznenosti nachádza ďalšiu podobnosť, akou je najmä uctievanie rodiny a spolupatričnosti.

O Soni a jej rodine / Sona and Her Family

Daniela Rusnoková / SR / 2006 / 35 min.

Mladá režisérka Daniela Rusnoková si zvolila uprostred rómskej osady Rudňany jednu z rodín, ktorú sledovala v priebehu rokov 2004 – 2006. Tá sa stala jej priepustkou do centra komunity. Stredobodom výpovede o životnom štýle tamojších Rómov je matka pätnástich detí Soňa, silná, milujúca žena, dobrá matka i manželka. Film sleduje jej každodenné starosti o obživu a boj s nevhodnými vonkajšími podmienkami, ktorý je stále ťažší. Snímka je zložená z dvoch rovín. Vonkajší pohľad na ľudskú púť a komentovaný záznam všedného dňa je dopĺňaný intímnu spoveďou Soni, jej najtajnejšími obavami, starosťami, ale i drobnými radosťami. Film je pútavým obrazom ženy s neľahkým osudom. Ukazuje možnosť, ako sa citlivo priblížiť k cudziemu človeku, popisuje tiež súčasnú situáciu Rómov na Slovensku.

Democracy report / Democracy Report

Ako sa robí revolúcia / How to Plan a Revolution

Ivan O'Mahoney / UK / 2006 / 60 min.

Rovnako ako na Ukrajine, v Srbsku či Gruzínsku sa i v Azerbajdžane v novembri 2005 rozpútala vlna odporu. Skupina mladých aktivistov začala podľa vzoru svojich kolegov v zahraničí pripravovať masové demonštrácie, ktoré mali v krajine viesť k zvrhnutiu autoritatívneho režimu. Na niekoľkých pokojných zhromaždeniach zneli heslá volajúce po právach a slobodách občanov. V štáte sa formovala opozícia a s napätím sa očakávali voľby. Na rozdiel od oranžovej revolúcie na Ukrajine, revolúcie ruží v Gruzínsku či „buldozérovej“ revolúcie v Srbsku však dianie v Azerbajdžane uniklo pozornosti západných politikov i médií. Práve ich podpora bola však pre úspech nutná. Do predvolebnej atmosféry má divák možnosť vstúpiť po boku dvoch hlavných predstaviteľov opozície, Murada a Emina. Film ukazuje prípravu nenásilnej revolúcie, od školenia aktivistov ich úspešnými gruzínskymi kolegami, cez politické vyjednávanie až po organizovanie pozorovania volieb. Približuje ale tiež metódy, ktorými sa režimy bránia zvrhnutiu, v tomto prípade bohužiaľ úspešne. Unikátny dokument natočený britskou televíziou BBC prehľadne hodnotí súčasnú politickú situáciu i jej príčiny a zároveň mapuje komplikovanú situáciu v Azerbajdžane z viacerých uhlov.

Hlasujte za mňa / Please Vote for Me

Weijun Chen / Čína / 2006 / 55 min.

Prvý školský deň v čínskej základnej škole vyberú učitelia z prváčikov troch kandidátov na post „triedneho dozorca“. Deti si z nich samy jedného zvolia. V krajine, kde o slobodných voľbách nemôže byť ani reč, si deti môžu vyskúšať, aké to je byť kandidátom či slobodným voličom. V triede, ktorú autori dokumentu sledujú počas celého predvolebného obdobia, boli navrhnutí dvaja chlapci a jedno dievča. Nevinná hra sa čoskoro mení na zákerný zápas hodný skutočných politikov. Prvými radcami malých kandidátov sú ich rodičia, ktorí berú nomináciu svojich detí snáď ešte svedomitejšie než ony samy. Na rad tak prichádzajú i nekalé praktiky, ako je uplácanie spolužiakov príslubom nejakej funkcie, ohováranie protivníkov, lichotenie i vyhrážky a nakoniec i predvolebné darčeky. Dokument, ktorý budí úsmev na tvári a niekedy i hlasný smiech, zanechá v premýšľavom divákovi pravdepodobne i mrazivý pocit. Čo asi vyrastie z detí, ktorých detský svet je už tak skoro napadnutý prefikátnymi spôsobmi dospelých? Film Hlasujte za mňa vznikol v rámci projektu „Prečo demokracia?“.

Kongo – čakanie na demokraciu / Congo na biso – Waiting for Democracy / Congo na biso

Chuck de Liedekerke, Yannick Muller / Francúzsko, Belgicko / 2006 / 72 min.

Dokument systematicky mapuje novodobú históriu Demokratickej republiky Kongo (bývalý Zair), predstavuje jej diktátorov, popisuje krvavú občiansku vojnu, ale i spory s okolitými štátmi. Režiséri svoj portrét natáčajú v dobe, kedy sa krajina po

tridsiatich rokoch diktatúry, desiatich rokoch občianskej vojny a tri a pol miliónoch obetí konečne blíži k prvým slobodným voľbám. Je však Kongo zrelé na demokraciu? Prezidentskí kandidáti, ale i občania sa teraz musia naučiť, čo je to demokracia, aké sú jej obmedzenia i možnosti. Film prehľadne predstavuje chronológiu významných udalostí a je brilantne natočenou dokumentárnou reportážou o problémoch a konfliktoch na africkom území. Taktiež ukazuje rodiace sa počiatky demokracie v jednom z afrických štátov.

Lekcia bieloruštiny / A Lesson of Belarusian / Lekcja białoruskiego

Mirosław Dembiński / Poľsko / 2006 / 51 min.

V roku 1990 vyhlásilo Bielorusko zvrchovanosť a rok nato, po rozpade ZSSR, i svoju úplnú samostatnosť. Na začiatku tohto obdobia vzniklo v Minsku národné elitné lýceum. Rok 1995, kedy k moci nastupuje Alexander Lukašenko, znamenal koniec slobody a demokracie v Bielorusku a začiatok ťažkých časov lýcea. V roku 2003 bola táto oáza slobody a pestovania bieloruského jazyka zakázaná. Študenti ani pedagógovia sa ale nevzdávali a vo výučbe i v šírení slobodomyselných názorov pokračovali v ilegality. A čo viac, začínali sa stále silnejšie búriť. Dokument je neobyčajne dynamickým popisom ťaživej situácie v súčasnom Bielorusku prostredníctvom pohľadu na najmladšiu generáciu študentov školy. Tí vstupujú do predvolebnej prezidentskej kampane v roku 2006 s nádejou, že nové voľby určite pomôžu zlepšiť ako politickú, tak i sociálnu úroveň krajiny. Režisér Mirosław Dembiński kombinuje rozhovory s mladými ľuďmi so sugestívnymi zábermi z priebehu volebnej kampane a „protest songami“. Film je nielen strhujúcou výpoveďou o situácii v totalitnom štáte, ale i dôkazom toho, že mladí ľudia majú silu ovplyvniť svoje životné podmienky a protestovať proti ubíjajúcej totalite.

Námestie / The Square / Ploscha

Jurij Chaščevatskij, Sjarhej Isakav / Bielorusko / 2007 / 87 min.

Dokument s vtípnym komentárom popisuje situáciu v období pred i po posledných prezidentských voľbách v Bielorusku 2006. Popredný bieloruský dokumentarista sleduje osudy ľudí demonštrujúcich na námestí, zákroky polície, manipuláciu obyvateľov prostredníctvom televízie, cenzúru a najmä samotného Alexandra Lukašenka a jeho politickú „obratnosť“.

Návrat k hranici / Return to the Border / Au bord du fleuve, sur la frontiere sino-coréenne

Zhao Liang / Čína, Francúzsko / 2005 / 56 min.

Režisér Zhao Liang sa narodil v južnej Číne na hraniciach so Severnou Kóreou. Do deväťdesiatych rokov boli dva socialistické štáty spriateľnými krajinami a cez hranice prebiehala čulá spolupráca oboch diktatúr. Potom však Čína uzavrela obchodnú zmluvu s Južnou Kóreou. Ľudia na opačných stranách rieky Yalu sa náhle stali nepriateľmi. Obchod i spolupráca skončili a začal ťažký boj o obživu. Režisér, ako komentátor stojaci mimo obraz, popisuje danú oblasť na svojom vlastnom príbehu. Je pozorovateľom večne tečúcej rieky, na ktorej brehoch sa úplne zmenili spoločenské väzby i životné podmienky, nezmenilo sa však uvažovanie obyvateľov. Prostredníctvom subjektívnej optiky sa pred nami rysuje priame porovnanie minulosti a prítomnosti. Predstavuje sa nám bohatá mozaika osobných problémov a postojev k novo nastolenej situácii. Film ukazuje, ako je možné ľudí i osudy násilne postaviť do opozície. Vzhľadom k tomu, ako nesmierne ťažké je natáčať v krajine (a o krajine), kde dnes vládne najtvrdšia forma diktatúry, je film Návrat k hranici neoceniteľným príspevkom do debaty o Severnej Kórei.

Traja kamaráti / Three Comrades / Drie Kameraden

Masja Novikova / Holandsko / 2006 / 99 min.

Traja kamaráti Ruslan, Ramzan a Islam sa na začiatku deväťdesiatych rokov prehánajú ulicami čečenského mesta Groznyj s autorádiom pusteným na maximum. Niekoľko mesiacov nato je ale Ruslan ruskými vojakmi zatknutý a popravený. Ako druhý zomiera Ramzan – pri leteckom ostreľovaní. Posledný z troch kamarátov, lekár Islam, vojnu prežije len vďaka deportácii do Holandska. Práve v jeho novej zemi začína režisérka Masja Noviková natáčať dokument o smutných osudoch troch veselých kamarátov. Snímka je založená predovšetkým na rozhovoroch s tými, čo prežili a ich spomienkach na osudy ústrednej trojice mužov. Čriepky z minulosti sú dopĺňané bohatým filmovým archívom, ktorý bol nájdený medzi pozostalosťami kameramana Ramzana. Snímka je veľmi cennou mozaikou intímnych spovedí, úprimných myšlienok ponížovaných občanov Čečenska a jedinečnou ukázkou absurdity, ktorá dokáže spôsobiť najvyššie možné utrpenie. Prináša neobyčajne autentický vhľad do centra masakrov i do života obyčajných ľudí žijúcich vo vojnovnej zóne.

Zát'ah / The Operation / Die Massnahme

Kerstin Nickig / Nemecko / 2007 / 42 min.

Keď vyšiel Aljoša v decembri 2006 pred herňu, aby si pofajčil, ani vo sne mu nenapadlo, že ho zmlátia a noc strávi v policajnej cele. Nebol tam sám – podobne ako on ten večer skončilo najmenej 347 ďalších obyvateľov Blagoveščenska, mesta ležiaceho v

autonómnej republike Ruskej federácie Baškirsku. Stali sa obeťami preventívneho policajného zát'ahu, nariadeného baškirským ministerstvom vnútra. Oficiálnym dôvodom tejto operácie bolo zníženie kriminality v meste. Ludmila Alexejevna z moskovského Helsinského výboru to ale vidí inak: v období oranžovej revolúcie na Ukrajine sa ruské úrady údajne báli nepokojov v autonómnych republikách. Preto si „nanečisto“ skúšali, ako prípadné občianske neposlušnosti utlmiť hneď v počiatku. Praktiky policajného štátu však pokračujú zastrášaním svedkov, výpoveďami zo zamestnania a kampaňami v médiách. Režisérka Kerstin Nickigová, autorka Milého Muslima, krátkej snímky z minuloročného Jedného sveta, sa po Čechensku zameriava na ďalšiu oblasť v Rusku, kde ľudia musia bojovať za svoje základné práva.

Máte právo vedieť / Right to Know

Barma: tajná vojna / Burma's Secret War

Sarah Macdonald / UK / 2006 / 49 min.

Po vzore vojnových spravodajcov podniká skúsený dokumentarista Evan Williams cestu do pohraničných oblastí Barmy. Má v úmysle zostaviť čo najkomplexnejšiu správu o situácii, ktorú by sme pravdepodobne nazvali vojnou, i keď takéto označenie oficiálna barmská propaganda nepripúšťa. Vojenský režim nabral koncom osemdesiatych rokov druhý dych a pritvrdil v boji proti akejkoľvek opozícii. Národná liga za demokraciu, ktorá vyhrala v roku 1990 voľby, nebola pripustená k prevzatiu moci a jej predstavitelia, vrátane vedenia strany na čele s Aun Schan Su Ťij, boli uväznení. Dnešný odboj však predstavujú predovšetkým etnické menšiny, ktoré sa chcú osamostatniť. Potláčanie týchto snáh hraničí s genocídou, ktorej obeťami sa stávajú obyčajní dedinčania, ktorým často neostáva nič iné ako únik do džungle a pokus dostať sa za hranice do utečeneckých táborov. Williams sa pridáva ku guerillovej skupine a na vlastnej koži zažíva, v akých podmienkach títo ľudia žijú. V Rangúne kontaktuje prívržencov Národnej ligy za demokraciu, ktorí stretnutím so zahraničným reportérom riskujú, že budú zatknutí. Autentické zábery života v strachu kontrastujú s televíznym spravodajstvom o vojenských prehliadkach a údajnom pokroku krajiny.

Carlin zoznam / Carla's List / La Liste de Carla

Marcel Schüpbach / Švajčiarsko / 2006 / 100 min.

Na Medzinárodnom tribunáli pre bývalú Juhosláviu v Haagu bojuje za spravodlivosť a vydanie posledných vojnových zločincov na úteku jedna žena. Mená tých zločincov sú Ratko Mladič, Radovan Karadžič a Ante Gotovina – bývalí vojenský vodcovia bosnianskych Srbov. Meno tej ženy je Carla Del Ponte. Je to rodená Švajčiarka a hlavná žalobkyňa Tribunálu. Režisér Marcel Schüpbach mal možnosť sledovať procedúry Medzinárodného súdneho tribunálu zo zákulisia. V napätej atmosfére, kde takmer všetko vyzerá ako náročná pokrová hra, žalobkyňa Carla Del Ponte a jej tím neúnavne prenasleduje známych strojcov zločinov proti ľudskosti, ktorí sú stále na slobode. Srbsko a Chorvátsko, rovnako ako i Medzinárodné Spoločenstvo, prisľúbili plnú kooperáciu a pomoc pri hľadaní podozrivých. Napriek tomu sa zdá, že ich cesta nevedie k žiadnym konkrétnym výsledkom.

Deti Solidarity / Children of Solidarność / Piosenka i życie

Rafael Lewandowski / Poľsko, Francúzsko / 2006 / 74 min.

V roku 1980 začali robotníci z gdaňskej lodenice stávkou proti totalitnému štátnemu zriadeniu. K prvému impulzu sa pridala vlna intelektuálov a vzniklo hnutie Solidarita s masovou podporou poľských občanov. Ľudia začali bojovať za to, aby ich deti vyrastali v slobodnom štáte s lepšími životnými podmienkami a aby mali nádej na lepšiu budúcnosť. Po dvadsiatich piatich rokoch táto generácia detí dorástla. Mladí ľudia narodení v rovnakom roku ako hnutie, ktoré zmenilo históriu ich krajiny, hovoria o svojich postojoch k boji a ideálom svojich rodičov. Porovnávaním odlišných pozícií a pohľadov dvoch generácií sa tak môže divák lepšie dopracovať k odpoveďiam na otázky, akým smerom sa vyvíja krajina, jej politika i ekonomika a kam vedie hlásaná solidarita, ktorá vyprovokovala celkovú zmenu štátneho systému. Dokument kombinujúci dobové materiály, spomienky i reflexiu súčasnosti je ukážkou toho, čo sa deje s vytýčenými ideálmi, ako sú napĺňané a predovšetkým ako sa k nim stavia dnešná mladá generácia.

Duchovia Abú Ghraib / Ghosts of Abu Ghraib

Rory Kennedy / USA / 2006 / 78 min.

Americká filmárka Rory Kennedyová sa odvážne pokúsila zmapovať situáciu v okolí najväčšieho škandálu americkej armády v poslednej dobe. Vydala sa na cestu po histórii väzenia v irackom Abú Ghraib, po príčinách a následkoch hrozného násillia, ktorého sa dopustili americkí vojaci na moslimských väzňoch. Začala sledovať sériu lži a diplomatických machinácií, snažiacich sa tento čin zamaskovať. Dokumentaristka postupne odhaľuje nielen skutočný príbeh, ale popisuje i sieť zákonov a dohôd, ktoré mučeniu vytvorili bezpečné zázemie. Ukazuje najvyššie politické sily veľmoci, ktoré stoja za zneužívaním a týraním. Sugestívny dokument o otrasných praktikách je komponovaný z výpovedí ako zajatcov, tak aj ich mučiteľov, z verejných i súkromných vyjadrení politikov, z rozhovorov so špecialistami z najrôznejších oblastí a z názorov psychológov či sociológov. Vzniká tak jedinečný súbor utajovaného materiálu o afére, výpovedí obetí i agresorov. Zároveň úplne naruša predstavy o demokratickom zriadení a ukazuje, že niektoré princípy sa plne zhodujú s najznámejšími heslami diktátorov.

Ježišov tábor / Jesus Camp

Heidi Ewing, Rachel Grady / USA / 2006 / 84 min.

V Amerike existuje stále silnejúca evanjelická komunita, ktorej hlavným cieľom nie je ani tak priviesť Boha na zem, ale skôr vrátiť celú zem Bohu. Veria, že je potrebné, aby konzervatívni kresťania prevzali vládu a podriadili ju vlastným pravidlám. Okrem politického programu sa táto organizácia zameriava i na výchovu detí a nových členov. Rodičia sa často stávajú ich domácimi učiteľmi, a tak deti nechodia do školy, ale navštevujú skupiny a tábory, kde je im vštepaný jediný správny názor na svet. Nie je možné zostať chladným pozorovateľom tejto mozaiky neochvejných právd, vyprázdnených hesiel a emocionálne vypätých prejavov. Pred divákom sa rozvíja pásma zachytávajúce vieru a jej prejavy, ktoré bývajú tradične spájané s pozitívnymi hodnotami. Tu však prerastajú do fanatizmu. Film ukazuje, ako je deťom odopieraná sloboda voľby, ako sú násilne izolované uprostred jednoznačných tvrdení, pravidiel a názorov, o ktorých sa nediskutuje. Tvorcovia sa do témy pustili s neobvyčajnou statočnosťou a pevne sa začlenili do uzavretej komunity, aby naplno odhalili neznámu a temnú stránku náboženskej organizácie.

Jonestown / Jonestown: The Life and Death of People's Temple

Stanley Nelson / USA / 2006 / 90 min.

V päťdesiatych rokoch vznikla v meste Indianapolis sekta Chrám ľudu. Zakladateľ Jim Jones v jej učení zmiešal kresťanstvo, marxizmus a prvky východných náboženstiev. Rozrastajúce sa spoločenstvo ľudí okolo sekty sa presťahovalo do Guyany, kde jej členovia založili osadu Jonestown. V roku 1978 navštívil komunitu kongresman Leo J. Ryan v sprievode novinárov. Pri odchode boli nečakane zavraždení strážcami sekty. V ten istý deň spáchali takmer všetci priaznivci Jonesovho učenia hromadnú samovraždu. Hrozivá manipulácia masy vstúpila do dejín a stala sa predlohou pre fascinujúci dokument pátrajúci po príčinách tohto činu. Sugestívna snímka zložená z rozhovorov s pamätníkmi a pozostalými v kombinácii s archívnymi dokumentmi nie je iba súbor informácií o zabudnutej udalosti, ale tiež neobyčajne napínavý príbeh. Postupným posunom po časovej osi bližšie ku katastrofe má materiál stále hlbší dopad na diváka. Obrazy diktátora ukrývajúceho sa za masku vykupiteľa sprevádzané jeho fanatickým prejavom i záznamy slepo veriaceho hysterického davu sú mrazivým zážitkom, ktorý vyzýva každého k premýšľaniu.

Neželaná minulosť / No Past to Speak of

Jeremy Gans / Kanada / 2006 / 55 min.

Dokumentárna snímka Neželaná minulosť odhaľuje šokujúce znásilňovanie detí v Južnej Afrike. Režisér Jeremy Gans v nej sleduje príbeh päťmesačného dievčatka Vyanny, ktorá bola brutálne znásilnená v jednom z johannesburských slumov. O desať dní neskôr sa jej ujala Claudia Fordová, britská vedkyňa, žijúca niekoľko rokov v Južnej Afrike. Sledujeme príbeh malej Vyanny i jej adoptívnej matky. Fordová sa rozhodla poskytnúť dieťaťu nielen lásku a potrebnú starostlivosť, ale zároveň bojovať proti stigme, ktorú spoločnosť prisúdila jej znásilnenej dcérke. Film ju sleduje i pri jej kampani za boj proti juhoafrickým predsudkom a falošným mýtom. Snaží sa tiež odpovedať na otázku, prečo je práve v Južnej Afrike znásilňovanie detí rozšírené ďaleko viac ako kdekoľvek inde na svete. Prostredníctvom rozhovorov s juhoafrickými vedcami a aktivistami režisér postupne odhaľuje strašné mýty, ktoré sú v juhoafrickej spoločnosti rozšírené. Ešte šokujúcejšie sú dôkazy o tom, že na rozširovaní týchto klamstiev sa významne podieľajú i juhoafrické médiá.

O vojne a mieri / A Story of People in War and Peace

Vardan Hovhannisyan / Arménsko / 2006 / 70 min.

Vardan Hovhannisjan mal ako novinár v priebehu piatich dní zaobstarať správu o boji v prvej línii v karabašskej vojne, ale nakoniec tam ostal dobrovoľne štyri roky. Keď sa ho syn niekoľko rokov po vojne opýtal, či bol vojakom, nevedel ako odpovedať. Chcel zabudnúť a odrazu sa jeho spomienky vrátili. Zložitosť otázky i odpovede súvisí s dôvodmi, prečo táto vojna vôbec vznikla a za čo v nej ľudia bojovali. Hovhannisjan sa vydáva za ostatnými spolubojovníkmi a pýta sa ich na pocity späté s minulosťou. Politický kontext takmer vynecháva, takže výsledný obraz nevypovedá len o tejto vojne, ale o všetkých

ozbrojených konfliktoch, v ktorých sa vinou nestabilnej situácie stávajú zo susedov nepriatelia. Od profesionálnych vojakov sa títo bojovníci líšia práve vzťahom k svojim protivníkom. Ich vojnové „jazvy“ sú ale zároveň podobné traumám, ktoré si z vojny prinášajú profesionáli. „Všetci sme poznamenaní vojnou,“ vraví Hovhannisjan a jeho rozhovory s tými, ktorých sa mu podarilo nájsť, to potvrdzujú. Na trpkú minulosť nie je možné zabudnúť a jej stopy sa vždy niekde prejaví, či už v poznamenanej psychike, v narušených rodinných vzťahoch alebo v snahe zabudnúť. Tá ale nič nevyrieši.

Ozveny cez hranicu / Echoes Across the Divide

Adam Sebiré / Austrália / 2006 / 52 min.

Na Cypre pripravujú na starých benátskych strechách posledného hranicou rozdeleného európskeho mesta jeho tureckí a grécki obyvatelia premostenie „územia nikoho“ prostredníctvom neobyčajného predstavenia. Jeho účinkujúci nás postupne oboznamujú s tým, čo znamená vyrastať na ostrove, ktorý rozdeľuje strach, nenávisť, ostnatý drôt a mínové polia. *Dial'kový hovor* mladého holandského skladateľa Merlijna Twaalfhvena spája hudobníkov na oboch stranách ochranného pásma OSN – neslávne známej *Zelenej línie* – až do okamihu, kedy politická realita násilne preruší veľké finále tohto nielen umeleckého projektu...

Palestínske blues / Palestine Blues

Nida Sinnokrot / Palestína, USA / 2005 / 77 min.

V roku 2002 začala mohutná výstavba izraelského bezpečnostného múru s cieľom oddeliť Izraelčanov a Palestínčanov v pásme Gazy a na Západnom brehu Jordánu. Izraelská vláda za pomoci armády začala postupne obsadzovať územie miestnym poľnohospodárom, zamedzovať im životne dôležitý prístup k zdrojom vody a búrať ich domy v rámci prípravy stavby. Stredobodom filmu nie je samotný múr, ale smrť zahraničnej aktivistky, ktorá nastavila vlastné telo proti neústupným buldozénom. Stala sa tak novodobou mučeníčkou a zároveň symbolom vlny odporu miestnych obyvateľov a farmárov. Tí sa postupne začali búriť a postavili sa proti násilnému zachádzaniu s ich majetkom a proti zaberaniu pôdy. Film nie je tradičnou politickou reportážou, ale skôr nezvyklým roadmovie, ktorý sa vinie pásmom Gazy, aby ukázal drobné životné príbehy obyvateľov tejto oblasti. Na území, ktorým otriasajú emócie a vášne, vzniká melancholická kresba kraja, ktorý je ničený a ktorého prirodzená podoba je podriaďovaná politickej moci a rozhodnutiam najvyššieho vedenia.

Ženským hlasom / Women's voice

Hviezdy od trate / The Railroad All-Stars / Estrellas de la línea

Chema Rodriguez / Španielsko / 2005 / 90 min.

Cez hlavné mesto Guatemaly vedie cesta k Pacifiku. Okolo nej sa rozkladá chudobná oblasť, v ktorej sa prostitútky predávajú za smiešne čiastky, aby uživili svoje rodiny. Tieto ženy sa stali obeťami spoločenského systému. Ich životy sú dôsledkom systému, v ktorom sa polícia stáva skôr ďalším zdrojom násilia než záchranou. Prostitútky sa rozhodli bojovať proti stálemu ponižovaniu a obhájiť si svoj sen o čestnom živote. Ako protest si zvolili celkom netradičnú metódu: zostavili futbalový tím. Keď im kvôli ich sociálnemu statusu bolo zakázané nastúpiť v národnej súťaži, začali cestovať po celej krajine a zúčastňovať sa miestnych turnajov. Dokument, ktorý by mohol vypovedať o úplnej bezmocnosti, nešťastí a trýzni, je skôr optimistickou výzvou a ukázkou toho, že i v najťažšej situácii človeku ostáva šanca, ako bojovať za svoju slobodu a dôstojnosť. Z otrasného svedectva o upadajúcej spoločnosti a jej amorálnom zaobchádzaní s ľudskou bytosťou sa stáva veselá hra, rovnako dynamická, akou môže byť futbalový zápas. Divák sa môže vydať na zábavnú a originálnu cestu naprieč Guatemalou, aby spoznal nielen jej krajinu, ale i dušu, aby pochopil, že i v najväčšej špiny sa rodí oslobodzujúci smiech.

Chudá / Thin

Lauren Greenfield / USA / 2005 / 103 min.

Anorexia a bulímia – mená dvoch najznámejších porúch príjmu potravy sa často objavujú na stránkach takzvaných ženských časopisov. O stranu ďalej pritom často nájdete fotografie modelky, ktorej váha nepresahuje päťdesiat kilogramov. Čo nám to teda vlastne hovoria? Sme skutočne varovaní pred neúmernou a nebezpečnou túžbou po štíhlosti alebo sme k nej podprahovo vyzývaní? Americká fotografka Lauren Greenfieldová debutuje v oblasti dokumentárneho filmu snímkou *Chudá*, ktorým nadväzuje na svoje predchádzajúce fotografické dielo. Počas šiestich mesiacov Greenfieldová natáčala vo floridskom centre pre liečenie porúch príjmu potravy, kde je pacientkam poskytovaná počas niekoľkých týždňov starostlivosť zadarmo. Nikdy to ale

nestačí k úplnému doliečeniu, a tak sa dievčatá s pozhnaním amerického zdravotného systému ocitajú opäť na začiatku. Prizeranie sa každodennému stereotypu sa postupne premieňa v otvorený dialóg medzi pacientkami. Otravné ranné väzenie, premáhané obedy, individuálne i spoločné terapie a ponižujúce, ale nutné výsluchy personálu striedajú autentické rozhovory dievčat. Práve z nich sa dozvedáme mnohé o príčinách ich ochorenia. Bez ohľadu na dôvody si všetky dievčatá od svojich chudých tiel sľubovali šťastie a úspech, a namiesto toho dopadli až na dno.

Nepriatelia šťastia / Enemies of Happiness / Vores lykkes fjender

Eva Mulvad / Dánsko / 2006 / 59 min.

V roku 2003 predstúpila dvadsaťštyriročná Afganka Malalai Joyová pred dolnú komoru afganského parlamentu, aby tu medzi takmer samými mužmi preniesla krátku, ale silne kritickú reč voči afganskej spoločnosti. Tá bola doposiaľ podľa jej názoru slepá k zločinom, ktoré sa udiali v minulých rokoch, a nerobí nič pre nápravu krívd, medzi ktoré patrí predovšetkým útlak afganských žien. V priebehu niekoľkých minút bola vyvedená zo sály a o pár dní neskôr jej už anonymy hrozili smrťou. I keď volá po slobodnom živote, musí v záujme vlastnej bezpečnosti nosiť burku. Dánska režisérka Eva Mulvadová sleduje Malalai Joyovú v priebehu posledného týždňa pred voľbami do parlamentu, kam kandiduje ako jedna z troch žien spomedzi štyridsaťjeden kandidátov. Jej kampaň je poznamenaná vyhrážkami, ale i podporou vidiečanov, pre ktorých je často jedinou autoritou, na ktorú sa môžu obrátiť so svojimi problémami, akým je domáce násilie alebo vynútené svadby. BBC pred dvoma rokmi prehlásila o Malalai Joyovej, že je najslávnejšou ženou Afganistanu. V kontexte akejkoľvek západnej krajiny by táto informácia vyznela úplne banálne, ale v krajine, kde mohli ženy voliť prvýkrát až v roku 2005, vyvolá zaslúžený obdiv.

Padlý anjel / Fallen Angel / Gevallen Engel

Masja Novikova / Holandsko / 2005 / 50 min.

Ruské dievča Tatiana uverila sľubom a odišla so svojim priateľom za prácou do Holandska. Tu ju však namiesto dobre platenej brigády čakala zrada a poníženie. Jej partner ju predal pasákovi, ktorý ju nútil k prostitúcii. Pri prvej príležitosti svojmu väznoteľovi utiekla a požiadala o pomoc políciu a štátne úrady. Namiesto záchranu ju však čakal dlhý súdny proces, ktorý jej a ani jej rodine neposkytol žiadnu ochranu pred zločineckým gangom. Tatiana sa však nevzdáva a niekoľko rokov bojuje ďalej za svoje práva. Netradičná forma spracovania dokresľuje dramatický životný príbeh o nespravodlivosti a dvojnásobnom ponížení. Detaily predmetov a výjavov zo života silnej a samostatnej ženy dopĺňajú tok jej výpovedí a koláž obrazov je skôr ilustráciou než záznamom rozhovoru. Prostredníctvom veľmi osobného portrétu sa odhaľuje systém mafii, ktoré vo vyspelých štátoch obchodujú s „ľahkými“ obeťami. Film ukazuje, ako je ťažké začať vlastný boj, a predovšetkým odhaľuje slabiny a nedostatky demokratického zriadenia, ktoré deklaruje svoju pomoc slabým a utláčaným.

Potupa / Shame

Mohammed Naqvi / Pakistan, USA / 2006 / 110 min.

V júni roku 2002 sa konal v pakistanskej dedine Meerwala „súd“ rady starších. Predstavitelia patriarchálneho klanu Mastoi mali rozhodnúť o spôsobe potrestania mladého Shaqoora, ktorý bol pristihnutý so ženou z vyššej mastoickej kasty. Rodina ženy sa cítila zneuctená, a tak bolo rozhodnuté, že Shaqoorova rodina musí prejsť rovnakou potupou. Príbeh Mukhtaran Maiovej, Shaqoorovej sestry, ktorá sa stala obeťou klanovej pomsty a bola znásilnená členmi rady, sa čoskoro objavil v medzinárodných médiách. Keď totiž Mukhtaran zistila, že sa jej v dedine ani v rodine nikto nezastane, rozhodla sa bojovať sama a jej odvaha čoskoro prenikla i za hranice Pakistanu. Muži boli odsúdení a Mukhtaran sa stala symbolom oslobodeného hlasu žien, ktorých práva sú potláčané. Dokument sa v retrospektívach vracia na samotný začiatok celej kauzy a zároveň sleduje jej priebeh, plný nádejí i zvrátov, až po súčasný život Mukhtaran. Tá založila školu pre dievčatá a znovu bojuje za odsúdenie násilníkov, ktorí boli napriek rozsudku prepustení. Jej odvaha, viera vo vzdelanie a práca pre rodnú dedinu ale nepoľavujú.

Tenký ľad / Thin Ice

Hakan Berthas / Švédsko / 2006 / 57 min.

Dynamický príbeh o tolerancii a vlastnej sile začal v okamihu, kedy sa v severoindickom Ladaku mladá budhistická študentka Dolkar rozhodla, že chce hrať ľadový hokej. Na tréning začala lákať i svoje kamarátky a vybudovala klzisko. Presvedčila miestne organizácie, že i ženské družstvo môže byť zaradené do národnej súťaže, ktorá zatiaľ patrila iba mužom. Diváci sa stávajú svedkami dramatického športového turnaja plného radosti. Vstupujú do hry, ktorá zmažáva nielen rodové, ale i náboženské rozdiely a ruší nejedno tabu. Film je optimistickou ukázkou toho, že i svojrázne prianie jedného dievčaťa môže náhle odbúrať predsudky, v tomto prípade voči športujúcim ženám a ich účasti na „mužskej“ zábave. Zároveň je i dôkazom toho, že nemusí byť ťažké spojiť celkom odlišné náboženské skupiny a rivalitu pretaviť v mierové súperenie o pohár. Fascinujúci je taktiež zápas žien, ktorý je svojou energiou a nadšeným amaterizmom taký odlišný od stretu trénovaných profesionálnych hráčov západného sveta.

Zlomené krídla / Mekong Butterflies / Mariposas del Mekong

Pedro Barbadillo, Carlos Ayuso / Španielsko / 2006 / 57 min.

Zbieranie motýľov v povodí Mekongu má dva celkom odlišné významy. Kambodža je „bohatá“ ako na vzácne motýle, tak na mladé dievčatá, ktoré „lovia“ obchodníci s bielym mäsom. Odtiaľ sú potom dievčatá dopravené do Malajzie alebo Thajska, kde sú prinútené pracovať ako prostitútky. Ich zákazníkmi sú z veľkej časti turisti z Európy a USA. Francúzsky antropológ Pierre tento región pozoruje už niekoľko rokov, ale až šestnásťročná Veasna mu je ochotná vyrozprávať svoj príbeh. Jej známy ju predal „šmelinárke“, ktorá ju odviezla do veľkého mesta v Malajzii. Tam ju pomocou drog zadržovala čínska mafia, aby ju mohla predávať zahraničným turistom. Podobne strašnú skúsenosť zdieľa s Veasnou pol milióna dievčat v juhovýchodnej Ázii, ktoré sa stali sexuálnymi otrokyňami. Veasne sa po niekoľkých pokusoch podarilo s pomocou kamarátok utiecť. V druhej polovici filmu sa začínajú odvíjať dve paralelné pátrania. Pierre sa snaží podľa kusých indícií vyhľadať Veasnine doposiaľ väznené kamarátky a Veasna zase svoju rodinu, ktorá bola rozdelená v posledných rokoch vlády Červených Kmérov. Snímka sa tak vzdáľuje od pôvodne zamýšľanej sociologickej správy a poskytuje nádej, že život dievčaťa, ktorej meno znamená „Osud“, prestane byť nočnou morou.

Znásilnenie ako trest / Rape for Who I Am

Lovinsa Kavuma / Južná Afrika / 2005 / 27 min.

V dokumente sa ozývajú hlasy afrických lesbických žien, ktoré sa rozhodli bojovať za svoju slobodu, šíriť osvetu a venovať sa charitatívnej činnosti zameranej na obhajobu svojej sexuálnej orientácie v homofóbnej spoločnosti. Snažia sa o tvrdé zakročenie proti neustále zamlčivanému násiliu páchanému na miestnych ženách. Znásilnenie je tu často chápané ako trest za lesbické sklony, či dokonca ako spôsob „liečenia“ tejto odlišnosti. Čistý filmový obraz bez patetického zafarbenia je rovnako dôrazný ako úvodné revolučné heslá dožadujúce sa základných ľudských práv, podfarbené rytmickými údermi bubnov a dynamickými obrazmi pulzujúceho mesta. Táto energia je následne striedaná detailmi tváří žien, ich intímnymi spovedami a neobyčajne otvorenými dialógmi pred kamerou, dôvernejšími, než aké by mohli viesť pred svojimi vlastnými rodinami. Film je svedectvom o možnosti boja proti akémukoľvek bezprávniu, predsudkom, ale najmä proti utajovanej brutalite. Ukazuje tiež, ako je možné negatívne zážitky spracovať do skúseností, ktoré môžu naznačovať cestu pre ďalšie a ďalších zo zástupu ponížovaných.

Strety a stretnutia kultúr / Meeting Cultures

Agni

Irena a Vojtěch Havlovi / ČR / 1996 / 44 min.

Prechádzka zákutiami Indie konca 90-tych rokov je poetickým dokumentom bez slov. Českí hudobníci Irena a Vojtěch Havlovi nakrútili meditatívne pôsobiace obrazy plné malých detí, obyčajných ľudí, prašných ulíc a farebných látok, ktoré sa prelínajú s autorským soundtrackom.

Berkat a Maršo – šťastie a sloboda / Berkat a Maršo – Happiness and Freedom

David Čálek / ČR / 2007 / 70 min.

Detská tanečná skupina Maršo vznikla v utečeneckom stanovom tábore Sputnik, na čečensko-ingušskej hranici. Počas piatich rokov tu žilo viac ako deväťtisíc čečenských utečencov. Reportérka Petra Procházková založila v Českej republike združenie Berkat ako reakciu na masakre civilného obyvateľstva ruskou armádou v Čečensku. Združenie od tej doby neustále pomáha jej civilným obetiam, predovšetkým ženám. Berkatu sa v roku 2003 podarilo usporiadať turné súboru Maršo v Čechách. Cieľom bolo priniesť deťom iné ako hrôzostrašné zážitky vojny a upozorniť Čechov na zúfalú situáciu v krajine postihnutej mediálnou blokádou. V dokumente sa striedajú výpovede o vojne, o zmysle pomoci druhým s diskusiou o tom, ako prebudiť Čechov z pasivity a zo sústredenia sa na seba samých. V roku 2006 sa Berkat rozhodol opäť pozvať deti z Marša. Tábor Sputnik bol však medzitým rozpustený a deti bolo potrebné hľadať po celom Čečensku. V ich životoch sa mnohé zmenilo. Zmenili sa i samotné deti a nakoniec bolo iné aj ich prijatie v Česku. Už to neboli úbohé malé deti z vojny vďačné za plyšových medvedíkov. Odrazu tu stáli nároční mladí ľudia s neistou budúcnosťou a s puncom malých teroristov.

Cena za pól / The Prize of the Pole

Staffan Julén / Švédsko, Dánsko, Švajčiarsko / 2006 / 80 min.

V prieniku niekoľkých časových pásiem a celkom protikladných oblastí stojí mladý Eskimák Robert Peary II, ktorý začína pátrať po životných osudoch svojho pradeda, dobyvateľa severného pólu Roberta E. Pearyho. Polárnik po dvadsiatich troch rokoch života na pustých snehových pláňach usporiadal v New Yorku ambicióznú výstavu o polárnych krajoch. Hlavným „exponátom“ malo byť šesť tamojších obyvateľov. Po príchode do odlišného podnebia však títo ľudia podľahli rôznym chorobám. Prežil iba najmladší člen výpravy Minik, ktorý sa v novom svete usadil tak pevne, že už nemohol znovu nájsť vzťah k svojmu rodisku. Film ukazuje nesmiernu agresivitu „vyspelej civilizácie“ a tragické dopady, ktoré má jej stretnutie s pôvodným obyvateľstvom. Potomok Roberta Pearyho pátra po stopách týchto dvoch odlišných mužov, zástupcov rozdielnych kultúr. Neobmedzuje sa však iba na záznam rozhovorov s kľúčovými postavami ani na zachytenie pôsobivých kompozícií arktického chladu a ticha, ale všetko atraktívne mieša so starými fotografiami a najmä s jedinečnými filmovými dobovými záznamami.

Japtik / Japtik – Chese

Edgar Bartenev / Rusko / 2006 / 29 min.

V sibírskej tundre, na „Konci sveta“, ako sa v miestnom dialekte územie nazýva, žije skupina kočovných Nencov, ktorí putujú krajinou so svojím stádom sobov. Tento národ žije v úplnom súlade s okolitou prírodou, bez poznatkov o pravidlách vzdialeného sveta. Pre jasnejšie rozpoznanie mnohých kuriózných detailov je pôsobivá koláž obrazov sprevádzaná titulkami, ktoré s humorom a nadhľadom komentujú mozaiku každodenných obrazov. Tento svieži „komentár“ predstaví starého šamana Iriho Tadiba, ktorý síce má podľa nášho poňatia času okolo deväťdesiat rokov, ale podľa jeho vlastnej časomiere má ešte len tridsaťpäť. Snímka odhaľuje nielen rozdielne životné zvyky, ale aj iné ponímanie času a priestoru. Film Edgara Barteneva je výstižnou etnografickou štúdiou o kočovnom národe. Poeticky medituje o rytme života riadeného tepom prírody a je tiež zaujímavou výpoveďou o odlišnej kultúre. Príťažlivé kompozície krajiny sa striedajú s detailmi ľudských tvárí, tiel zvierat i autentických pohľadov na miestne zvyky. Výtvarný materiál je veľmi originálne dokresľovaný hudbou. V necelej polhodine filmu je tak obsiahnutá sugestívna výpoveď, intímny portrét jedného zabudnutého národa, ale i nádherná esej o rozmanitosti kultúr.

Mladý hrdý nácko / Young, Nazi and Proud

David Modell / UK / 2002 / 49 min.

Reportér David Modell strávil niekoľko mesiacov po boku vplyvného člena extrémistickej Britskej národnej strany Marka Coletta. Tento univerzitný študent hovorí o svojich sympatiách k nacistickému Nemecku i k jeho vodcovi. Prehlasuje, že by radšej žil v 30. rokoch v Hitlerovej ríši než v mnohých súčasných mestách demokratického kráľovstva, a svoju výpoveď doplní nenávisťnými rasistickými poznámkami. Skutočne otvorený je však jedine vtedy, keď sa domnieva, že kamera je vypnutá. Na základe usvedčenia zo sympatií k nacistickým ideám sa strana tohto charizmatického muža verejne zrieka. Režisér ale sleduje ďalšie udalosti a dostáva sa pod povrch praktík politikov. Odhaľuje, že celá táto aféra slúžila len na posilnenie volebných šancí krajnej pravice. Spriaznenosť vedenia Britskej národnej strany s Markom Colettom trvá, rovnako tak neprestáva jeho príprava na post predsedu mladých nacionalistov. Pred očami diváka sa odohráva nielen šokujúca ukážka politických a mediálnych machinácií, ale hlavne je tu vykreslený desivý portrét muža, ktorý dokazuje, že nebezpečné idey nestrácajú svoju pôsobivosť ani potom, čo sa stali príčinou a základom rozsiahlej genocídy. Latentné násilie je v spoločnosti stále živé.

Most cez Wadi / Bridge over the Wadi / Gesher Al-Havadi

Barak Heymann, Tomer Heymann / Izrael / 2006 / 57 min.

V kraji Wadi, ktorý sa nachádza v strede Izraela, žijú v tesnej blízkosti Židia a Arabi. Po desiatkach rokov násilných konfliktov sa rodičia z oboch strán rozhodli založiť spoločnú bilingválnu a národnostne zmiešanú školu pre svoje deti. Sama idea akoby zrazu prehlušila národnostné, politické a náboženské konflikty celého Izraela. Atmosféra prvého školského dňa dokazuje, ako radosť detí dokáže obmäkčiť rodičov, ktorí odrazu znesú i prítomnosť svojich „nepriateľov“. Režiséri Barak a Tomer Heymann však neodišli hneď ako získali niekoľko optimistických záberov. Každý štátny alebo náboženský sviatok znamená pre učiteľov a rodičov detí neľahké rozhodovanie o tom, čo je správne a čo sa majú deti učiť. Zatiaľ čo izraelské deti môžu chápať modlenie pri moslimských sviatkoch spolu s palestínskymi spolužiakmi ako ďalší druh zábavy, tak napríklad štátny sviatok deklarácie nezávislosti Izraela medzi nich vnáša etnické napätie. Napriek tomu tieto deti, zatiaľ len málo zaťažené predsudkami, provokujú rodičov neustálymi otázkami a nútia ich uvažovať o svojich názoroch. Nezdá sa, že by sa deti vzdali nových priateľstiev, ale už teraz sa musia rozhodovať, či im bude vlastná tolerancia, alebo zášť predchádzajúcich generácií.

Nikdy nebolo lepšie / Never Been Better / Nikdy nebylo líp

Ivana Milošević / ČR / 2006 / 65 min.

Ivana Miloševićová, sarajevská rodáčka s českým občianstvom, sa po desiatich rokoch života v emigrácii vydáva na cestu do Bosny a Hercegoviny. Aby porozumela svojej krajine, rozhodla sa vrátiť, podniknúť neľahkú cestu, zaznamenať ju a vytvoriť film. Priamočiaro rozprávaný cestovný denník je zložený z miniprofilov rôznorodých obyvateľov. Má ambíciu byť mapou sociálne i politicky rozdelenej krajiny. Rýchlo sa striedajúce záznamy výpovedí členov rozdielnych národností komentujú púť zničeným územím, tvoria pás otázok a odpovedí. Pri usporiadaní hromadného pohrebu obetí vojny sa bosnianski moslimovia utvrdzujú v tom, že srbskí vrahovia neboli doteraz potrestaní. Pamiatku svojich novodobých mučeníkov uctievať pravoslávni Srbi. Chorváti sú zase pyšní na tvrdosť svojho srdca a Bosniaci sú podľa katolíckeho farára tvrdohlaví a nevypočítateľní. Sarajevská žena prišla vo vojne o obe deti, i dnes by však išla bojovať za svoje mesto. V dokumente, ktorý nie je zaťažený nostalgiou, hrá zásadnú rolu hudobná zložka: všetky vášne a krivdy sú ukryté v piesňach, ktoré sprevádzajú jednotlivé národy.

Porazení a vítězi / Losers and Winners

Ulrike Franke, Michael Loeken / Nemecko / 2006 / 96 min.

Dortmundská továrň na koks patrila k najmodernejším v celej krajine i Európe, ale po pár rokoch prevádzky sa ukázalo, že bude lacnejšie továrň predať a koks dovážať z Číny. Niekoľko nemeckých inžinierov sa snaží dohliadať na demontáž a odovzdanie továrne čínskej spoločnosti. Asimilácia technológie a výrobného procesu prebieha však úplne inak, ako si to nemecká strana predstavovala. Pre Číňanov je na prvom mieste výnos a až na poslednom životné prostredie a starostlivosť o robotníkov. Autorské duo Ulrike Franková a Michael Loeken natáčalo odovzdávanie továrne od prvého až po posledný deň, kedy Číňania opúšťajú Nemecko s úsmevom víťaza. Najprv filmári sledujú hlavne frustrovaných nemeckých odborníkov, ale neskôr prenikajú i medzi čínskych robotníkov a zisťujú, v akých podmienkach sú nútení pracovať a čím sú motivovaní. Z televíznych správ sa prihovára čínsky prezident k astronautom slovami, ako keby vysielal samurajské komando do boja za česť ich krajiny. Podobne apeluje na vyčerpaných robotníkov i riaditeľ, keď uplatňuje vojnovú filozofiu – domov sa vrátiť i korisťou a za sebou nechať spálenú zem. Film získal cenu poroty za najlepší film festivalu Jeden svet, Praha 2007.

Povrazochodci / On a Tightrope

Petr Lom / Kanada, Nórsko / 2006 / 71 min.

V čínskej provincii Sin-t'iang pri severozápadných hraniciach krajiny žije osem miliónov Ujgurov. Ako vyzerá život najväčšej moslimskej minority v krajine, kde je potlačovaná akákoľvek snaha o jedinečnú identitu? Kanadský režisér českého pôvodu Petr Lom sa vo svojom dokumente sústreďuje na sirotu žijúcu v meste Jengisar, ktorých výchova je celkom závislá od štátnych zamestnancov, ktorí sú plne lojálni k štátnemu režimu. Tamojší sirotinec sa nachádza v tesnej blízkosti mešity, odkiaľ sa denne ozýva spev muezínov. Náboženstvo majú však ujgurské deti až do osemnástich rokov zakázané. Striedaním moslimských melódií s čínskymi bubnami, ktoré udávajú rytmus pri školských cvičeniach, evokuje režisér snímky tlaky súperiacich o to, na akú stranu sa deti priklonia. Druhú národnú tradíciu, ktorú sa podarilo aspoň čiastočne zachovať, je umenie povrazolezectva, ktorému sa deti učia a sľubujú si od neho šťastnejšiu budúcnosť. Lahkosť, akú deti zažívajú pri „chôdzi v oblakoch“, ostro kontrastuje so stiesnenou náladou školského dvora pod dohľadom učiteľiek. Chôdzu na povraze využíva kamera k výtvarne i emočne silným metaforám o váhavam vzdore proti čínskemu útlaku.

Suplent / The Substitute / Vikarien

Asa Blanck, Johan Palmgren / Švédsko / 2006 / 85 min.

Každý učiteľ stojí pred rozhodnutím, akú stratégiu zvolí, aby si udržal rešpekt u žiakov a pritom sa nestal despotom, ktorého sa deti boja. Max Wejstorpem získal svoje prvé miesto na škole v Štokholme, ktorú navštevuje mnoho detí prisťahovalcov. Po pár mesiacoch márneho „boja“ s deťmi sa odhodlal osloviť svojho bývalého učiteľa Folkeho Silvéna. Legendárna postava švédskeho školstva vo svojich sedemdesiatich rokoch stále učí, chodí do posilňovne, jazdí na bicykli a je rekordmanom v hovorení odzadu. Nie je toho málo, čím tento muž dokáže upútať rozbesnenú triedu. Zo začiatku sa preto zdalo, že staré výchovné postupy fungujú. Po pár dňoch ale nestačili ani tie. Tieto deti potrebovali oveľa viac. Keď to učitelia pochopili a deti začali rozprávať o svojej ťažkej minulosti a neistej budúcnosti, bola vzájomná averzia prekonaná. Snímka sa odľahčeným spôsobom približuje k jadru problémov tejto školy, ktorým nie sú neschopní učitelia ani nezvládnuteľné deti, ale mnoho neľahkých okolností, ktoré možno prekonať jedine trpezlivosťou a vzájomným rešpektom. Dvojica švédskych režisérov týmto filmom tiež dokazuje, že dráma a napätie nemusia byť výhradnou súčasťou hranej kinematografie.

Tancujúce Katmandu / Dancing Kathmandu

Sangita Shresthová / Nepál, ČR / 2006 / 41 min.

Sangita sa narodila v Čechách, ale až do osemnástich rokov žila so svojimi rodičmi v Nepále. Dnes sa tam vracia, aby hľadala podklady pre svoju dizertačnú prácu o tradičných nepálskych tancoch. Radikálnych kultúrnych zmien nebolo ušetrené ani himalájske kráľovstvo. Jej učiteľka tantrických tancov Beena Jošiová je už desať rokov bez práce, pretože väčšina tanečných škôl preberá efektívnu bollywoodsku choreografiu. Atraktivnosť vlniacich sa tiel už takmer úplne potlačila duchovný rozmer nepálskych tancov. Z rozhovorov s Beenou Jošiovou, filmovými režisérmi, riaditeľmi tanečných škôl i s ich žiakmi sa dozvedáme o základných problémoch, ktoré stoja za touto premenou. Film Tancujúce Katmandu je príbehom o nostalgii, túžbe a boji o prežitie ako tradičného tanca, tak i ľudí, ktorí ho tancujú, v ére globalizácie celého sveta.

Vorga – Cesta medzi brehmi / Vorga – A Path of Two Banks / Vorga – Cesta mezi břehy

Zdeněk N. Bričkovský / ČR / 2006 / 69 min.

Zdeněk N. Bričkovský založil spoločnosť DÓMfilm produkujúcu dokumentárne filmy o živote a kultúre malých zanikajúcich národov. Prvá časť cyklu Legenda o vtáčom vajci popisovala život obyvateľov Republiky Komi. Teraz sa dokumentarista vydáva opäť na sever Ruska. Tentokrát navštívi kočovný národ Nencov, ktorý na ceste za každodennou obživou sprevádza stádo sobov. Nad pustou krajinou sa raz za čas objaví vrtuľník naftárskych ťažobných spoločností. Začína cesta za poznaním miznúceho tradičného sveta, cesta medzi moderným svetom a tradíciou. Lyrický dokument je vsadený do poetického rámca a stáva sa naplnením snov režiséra – pútnika, ktorý hľadá pradávny pokoj tundry, život v súlade s prírodou. Lyrické panorámy krajiny sú sprevádzané šumením vetra i tradičnými hudobnými prvkami. Vrstvené obrazy a ich miešanie s naivnými kresbami miestneho amatérskeho maliara, ľudové bájky i rituály prenášajú diváka do bodu, kde sa spája minulosť a súčasnosť, do strediu magického sveta, takého odlišného od toho súčasného.

Jeden svet deťom / One World for Children

Sariho mama / Sari's Mother

James Longley / USA / 2006 / 22 min.

Zatiaľ čo deti ešte spia, ženy už zakladajú oheň, aby pripravili raňajky z kozieho mlieka, ktoré práve nadojili. Malá oáza v irackej púšti sa prebúda do ďalšieho dňa. Na prvý pohľad sa môže zdať, že tak vyzerá pokojný život mimo dosahu civilizácie. Potom však nad dedinou náhle preletí stíhačka americkej armády. Deti okamžite vybehnú z tieňa stromov, aby ju videli. Malý Sari však tak rýchlo vstať nemôže. Je príliš slabý i na to, aby chodil s ostatnými do školy alebo sa hral viac než pár minút. Sari bol pred pár rokmi nakazený v nemocnici vírusom HIV a jeho ochorenie je už v pokročilom štádiu. Matka s ním cestuje k lekárom, ktorí mu však nedokážu pomôcť. Na ministerstve zdravotníctva sa neúspešne dožaduje odškodnenia. Dáva synovi bolestivé injekcie, ktoré ale postup choroby nezastavia. To všetko robí s odhodlaním, ktoré pre Sariho znamená útechu a nekonečnú oporu. Pôsobivá snímka Sariho mama renomovaného režiséra Jamesa Longleyho približuje osud irackej ženy, ktorá sa i v ťažkých podmienkach snaží zaistiť svojmu synovi dôstojný život. Longley v tomto filme, rovnako ako vo svojej predchádzajúcej oceňovanej snímke Fragmenty z Iraku, opäť využíva intímnu a pôsobivú prácu s kamerou.

Dostať šancu / Get a chance

Marek Kuboš, P. Harum / SR / 2007 / 30 min.

Film z produkcie združenia eRko a štúdia LUX prináša pohľady na deti a mladých v slumoch v Nairobi v Keni. Predstavuje pozitívne príbehy, snahu a odhodlanie zlepšiť svoj život. Toto odhodlanie vyvrcholí vo filme v príbehu futbalistu Patricka

Oboyu, ktorý vyrastal v slume a dnes hrá profesionálny klubový futbal v Českej republike a reprezentuje Keňu v národnom tíme. Film je jednoduchým posolstvom, ako urobiť z ničoho niečo. Prezentuje dôležitosť dosiahnutia Miléniových rozvojových cieľov, v rámci ktorých by sa rozvinuté štáty sveta mali usilovať o zníženie chudoby vo svete. Tento film je posolstvom pre nás všetkých.

Šahin / Shahin

Minna Lindroos / Fínsko / 2004 / 14 min.

Šahin žije so svojou matkou vo fínskom meste Hakunila. Jej meno však neznie veľmi fínsky. Keď mala tri roky, jej vtedy iba devätnásťročná matka stála pred ťažkým rozhodnutím: riskovať život a zostať v Iráne alebo sa vydať na nemenej nebezpečnú cestu preč z krajiny. Niekam, kde Kurdi, ku ktorými obe patria, nie sú prenasledovaní. Po niekoľkých rokoch sa matka s dcérou usadili vo Fínsku. Dnes si Šahin iba matne spomína na všetky okamihy, kedy im hrozilo nebezpečenstvo a tiež na to, ako sa v novej krajine učili nezrozumiteľný jazyk. Trvalo jej štyri roky, než začala premýšľať vo fínčine. Uvedomuje si, že dospelej by jej to trvalo určite dvakrát tak dlho. I keď tvrdí, že nevníma rozdiel medzi sebou a ostatnými deťmi v škole, cíti sa „iba“ ako fínska občianka, a nie Fínka. Na Irán má len pár spomienok, ale občas jej niekto pripomenie jej pôvod a ona sa musí brániť, pretože mediálne povedomie o Kurdoch je jednostranné. Vedomie odlišnosti však Šahin nijako nekazí bezstarostné obdobie jej štrnástich rokov. Keď nacvičuje so spolužiačkami tanečné predstavenie, stráca sa pocit odlišnosti i strach, ktorý ako malá prežila.